

tekst Kees Posthumus – foto's Groene Kerken

Vrijzinnig groen

Duurzaamheid vraagt een lange adem en diepe verbondenheid met de schepping. Hoe gaan doopsgezinden daarmee om?

In de doopsgezinde broederschap is het thema duurzaamheid ondergebracht bij een werkgroep van Doopsgezind WereldWerk. De werkgroep rond duurzaamheid is helaas klein, vertelt Waldemar Epp, doopsgezind predikant in Noord-Holland en voorzitter van WereldWerk. 'Door corona en persoonlijke omstandigheden leidt de werkgroep momenteel een slapend bestaan. Hopelijk wordt de groep na corona weer 'wakker'. Ik raakte bij het werk betrokken als theologisch adviseur, gaf inleidingen over kernwoorden uit de bijbel die een rol kunnen spelen in het denken over duurzaamheid. Zo kan een begrip als 'doortocht' helpen om de klimaatcrisis te doorstaan en opnieuw te beginnen.

'Wij werken met de ecologische voetafdruk, die berekent welk effect jouw handelen heeft op de wereld, de natuur en natuurlijke hulpbronnen. We zijn dichtbij huis begonnen, namelijk met de ecologische voetafdruk van WereldWerk. Mensen reizen bijvoorbeeld naar bijeenkomsten van WereldWerk. Kun je dan bomen planten als compensatie voor de vervuiling die dat teweeg brengt? Volgend jaar reizen honderden afgevaardigden naar de Mennonite World Conference in Indonesië. Wees je er alsjeblieft ervan bewust dat je gaat vliegen, bereken de consequenties en de kosten, en compenseer de milieuschade.'

Praktijk

Bioloog Jan Joost Kessler is voorzitter van het bestuur van de Arboretumkerk in Wageningen. Kessler: 'In 2000 werd ik lid van de doopsgezinde gemeente, die bestaat uit doopsgezinden, vrijzinnigen en vrienden. Die laatste groep groeit. Ik heb een werkgroep opgericht om van onze gemeente een Groene Kerk te maken. Dat is gelukt. We zijn overgegaan op milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen, biologische koffiemelk, FSC-papier, en biologische en fair trade koffie en thee. Wij hebben de Rabobank vaarwel gezegd en een rekening bij de Triodosbank geopend. Voor onze beleggingen zijn we overgestapt naar het Mennofonds, dat 100% duurzaam belegt. Verder hebben we dankzij subsidie dubbele beglazing van alle kerkraden kunnen realiseren. We stoken zuinig; over een warmtepomp denken we nog na. Zonnepanelen mogen niet omdat onze kerk een monument is. De bloemen voor onze vieringen zijn zoveel mogelijk biologisch geteeld. En elk jaar houden wij een 'groene' dienst, die zorgt voor een liturgische en spirituele verankering.'

Genoeg

Voorganger van de Arboretumgemeente is Jeannette den Ouden. 'Aandacht voor duurzaamheid past bij een doopsgezinde manier van leven. Die laat zich typeren

als leven met 'genoeg', bijdragen aan vrede, en persoonlijk doorleefd geloof in verbondenheid met de gemeente. Dat alles komt tot uitdrukking in liturgie, spiritualiteit en levenswijze. Vrede is meer dan het ontbreken van oorlog en geweld. Het gaat ook om vrede met de ander en met de aarde. Zowel vrede als duurzaamheid hebben te maken met rechtvaardigheid. De westerse manier van leven heeft ingrijpende consequenties voor de rest van de wereld en doet mensen onrecht. Het *rücksichtslose* gebruik van natuurlijke hulpbronnen en uitbuiting van arbeiders is bijna gewelddadig.

Duurzaamheid vloeit voort uit leven met 'genoeg', de inzet voor vrede en het persoonlijk doorleefde geloof. Zo is de benadering van de klimaatcrisis nog teveel economisch gericht. Die crisis gaat op een dieper niveau over het verlies van onze menselijke waardigheid en de verbinding met de schepping. Kerken hebben een belangrijke taak om dit aan de orde te stellen. De klimaatcrisis vraagt een ommekeer van ons leven.'

Epp: 'Wij doopsgezinden vormen een grote familie, verspreid over alle continenten. Geloofsgenoten elders in de wereld lijden zwaarder dan wij onder de klimaatcrisis. Zij doen een beroep op ons om onze verantwoordelijkheid te nemen.'

Verbinding

Binnen Vrijzinnigen Nederland functioneert een tijdelijk Platform Duurzaamheid, waar zowel Den Ouden als Kessler lid van zijn. Kessler: 'Wij zoeken naar de diepere drijfveren die vrijzinnigen kunnen hebben om zich in te zetten voor duurzaamheid. Daarmee spreken wij mensen aan op een diepere laag dan hun ratio. Wij staan open voor andere kerkelijke en religieuze stromingen, zoals het boeddhisme, en willen graag verbindingen leggen. Zo kwamen wij op het spoor van het begrip 'resonantie'.

'Niet alleen weten, maar voelen dat wij verbonden zijn met de natuur'

Dat houdt in dat je niet alleen weet, maar ook op een diep niveau *voelt* dat wij verbonden zijn met de natuur en de wereld.'

Ook Den Ouden benadert het belang van verbinding. 'Bijvoorbeeld met boeddhistische stromingen en bepaalde theologen binnen de oosterse orthodoxie. Ook zij gaan in op de diepere oorzaken van de klimaatcrisis, die niet alleen met nieuwe technologie op te lossen is. Denk ook aan de verbinding met de westerse geschiedenis van de kerk: Benedictijnse spiritualiteit, Franciscus, de monastieke tradities. Daar liggen raakvlakken met de doopsgezinde traditie. Voor mij is het bijzonder om als dochter van een doopsgezinde moeder en een rooms-katholiek opgevoede vader deze beide tradities bij elkaar te brengen.'

Van beleving naar gedrag

Met een jaarlijkse groene kerkdienst brengt de Arboretumkerk duurzaamheid onder de aandacht van gemeentelieden. Kessler: 'Sommige mensen willen de term duurzaamheid niet te vaak horen. Zij zien het als een hype of een uitgehold begrip. Tijdens een groene kerkdienst valt dan ook geen enkele keer het woord duurzaamheid. Onze insteek is meer filosofisch. Het gaat om de schoonheid van de natuur, beleving, stilte, rust. De achterliggende gedachte is dat wanneer mensen de schoonheid van de natuur beleven en de resonantie ermee voelen, zij vanzelf hun gedrag gaan aanpassen. Je moet vrijzinnigen niet van bovenaf vertellen wat ze moeten doen en laten. Ook niet als het over duurzaamheid gaat. Alleen een beweging van onderop legt de basis voor milieuvriendelijk handelen.'

Geen van de vijf Noord-Hollandse doopsgezinde gemeenten die Waldemar Epp dient, is Groene Kerk. Epp: 'Onder mijn gemeentelieden zijn veel boeren. Zij ervaren duurzaamheid als iets dat door de overheid wordt opgelegd. Het woord werkt als een rode lap op een stier. Aan de andere kant: zodra ik met hen in gesprek ga, merk ik hoe belangrijk het welzijn van hun vee en de kwaliteit van de gewassen zijn. Die noties leven wel degelijk, maar zodra je dat duurzaamheid noemt, slaat de sfeer om.' Hoe dat te doorbreken? Groene Kerk worden is een belangrijke stap, Groene Kerk blijven vergt voortdurende aandacht. Kessler: 'Voor je het weet let iemand niet op en staat het verkeerde schoonmaakmiddel weer in het keukenkastje...' <<

Dit artikel is mogelijk gemaakt door een bijdrage van Groene Kerken, een organisatie die kerken stimuleert te verduurzamen. Groene Kerken bestaat in 2021 tien jaar. www.groenekerken.nl